

Emprendists da scrinari durant ina lecziun da teoria.

Il luvratori per lavurs da lenn ei endrizzaus cun maschinas e porscha bunas premissas per ina scolaziun adeguata.

FOTOS MAD

Igl engaschament en Nigeria porta fretg

La Fundaziun Mbara Ozioma realisescha in ulteriur baghetg per la formaziun d'emprendists

DA HANS HUONDER / ANR

■ Igl onn 2004 ha la Fundaziun «Tür auf – mo vinavon» dalla Cadi lantschau igl agid per la regiun Umunumo en Nigeria. Dapi lu ein differents projects vegni realisai. In da quels pertucca in center da formaziun per emprendists da scrinari, lavurs da metal e tecnica d'electro. Suenter ch'ina emprema part da quella infrastruttura ha saviu vegnir finida igl onn 2014 ha l'emprema classa dils emprendists da scrinari entschiet cun sia scolaziun igl atun 2014. Quest atun ei in'ulteriura classa semessa vid l'instrucziun. Las duas classes ensemen dumbran rodund 60 giuvenils dalla regiun dad Umunumo. Rodund 500 bandunan mintg'onn la scol'obligatoria. Aschia sa la Fundaziun Mbara Ozioma porscher silmeins ad ina part dad els ina scolaziun professiunala. Egl avegnir duei la porschida era cumpigliar ina scolaziun en lavurs da metal e tecnica d'electro. Era en quellas partiziuns duein mingamai rodund 30 giuvenils per onn saver sescolar professiunalmeins. Sco quei

che Roland Just, president dalla Fundaziun «Tür auf – mo vinavon» ch'ei engaschada ella fundaziun Mbara Ozioma, di, vegnan ils giuvenils scolai en differents sculems entochen alla matura professiunala. Quella lubescha allura als absolvents da frequentar ina scol'aula suenter igl emprendissadi. Il mument ei la fundaziun lundervi d'obtenir la renconuschientscha statala per sia scola. Ils emprems pass a quei sigil ein fatgs, Roland Just quenta proximameins cun la renconuschientscha.

Ulteriurs baghetgs

Ina secunda etapa da quella infrastruttura cumpeggia ils luvratori per scolai emprendists en lavurs da metal e tecnica d'electro. Parallelmeins vegn realisau in internat per giuvenils che derivan da pli lunsch sco era ina cuschina, pasternaria e stanza da magliar. Ils cuosts persunter ein calculai cun rodund 665 000 euros. «La gronda part da quels cuosts savein nus cuvierer cun in sustegn statal dalla Germania. Dil ministeri pertuccau havein nus obteniu rodund 500 000 euros.

Per la part che maunca aunc essan nus lundervi da rimnar daners en Svizra, Germania ed Austria», di Roland Just. Gia plidentadas en quei connex ein differents fundaziuns. In e scadin emprendist che ha la caschun da sescolar el center paga annualmeins ina contribuziun da 750 euros. «Rodund la mesadad dils giuvenils ha buca quels daners. Mo era a lez lein nus possibilitar la caschun da sescolar. Per quei motiv havein nus sustegn finanziar persunter era el liug», di Roland Just. La paga mensila d'ina famiglia importa ella media denter 80 e 100 euros. En cumparegliaziun cun la forza da compra fusa quella entrada en Svizra in bien ton sut il minimum d'existenza. Rodund 80 pertschien ein occupai ell'agricultura, 20 pertschien en survetschs e menaschis publics. Il center da scolaziun d'emprendists per la regiun d'Umunumo vegn menaus dalla Mbara Ozioma Technical College. La finamira ei da contonscher in menaschi finanziau sez naven da 2016/17 cura che l'entira infrastruttura ei realisada ed il menaschi cumpleinmeins en funcziun. Ultra dil daner da sco-

lavan ins cuvierer ils cuosts era cun lavurs che vegnan exequidas leu sin incarica da privats, senza denton concurrer las fatschentas. Quei mument che tut ils baghetgs ein realisai sa il center scolai en tut 270 emprendistas ed emprendists.

Sis semesters

Ils emprendists absolvan sis semesters. Suenter quater semesters fan els ils examens teoretics e suenter tschun semesters vegnan els examinai ella pratica. Silsuenter suonda in semester sco praticum en in menaschi. Per la fin digl emprendissadi suenter treis onns suondan l'evaluaziun finala e la tscherca d'ina plazza ni la via ella independenza cun in'atgna fatschenta. L'instrucziun enteifer il center succeda entras scolasts qualificai. «Els vegnan tschercai sin la fiera ni ch'els vegnan intermediar entras partenaris. Ils scolasts drovan d'ina vart ina buna experienscha en didactica e metodica, mo lu era ella formaziun dalla personalitad. Igl ei impurtant ch'els emprendists vegnien era formai ella puntualitad, exactadad e disciplina. En quellas tiaras secapeschan quellas pre-

missas buca da sesezzas», declara Roland Just. El ei fetg cuntents cun il svilup dil center da scolaziun e cun ils ulteriurs projects per Umunumo: «Las finamiras vegnan tenidas en, il menaschi ei transparent e reglaus. Quei ei buca stau aschi sempel da contonscher. Oz essan nus gia tier in grad d'atgna finanziaziun dil menaschi dalla scola da 65 pertschien.» Entochen uss ei vegniu investau rodund in milliun euros, ussa suondan ulteriuras expensas ella medema altezia. La lavur da svilup per la regiun d'Umunumo ei vegnida lantschada igl onn 2004. Entochen 2009 ei vegniu luvrau oravontut vid structuradas e planisaziun. «Ils emprems onns ei quei stau surtut igl engaschament vid la software sco ins savess era dir quei cun in'expressiun tecnica, dapi lu havein nus era erigiu infrastruttura per exempel pil provediment d'aua, in mulin d'iel ni ils baghetgs pil center da scola», di Roland Just.

Donaziuns en favur dil project en Nigeria san vegnir fatgas sin la numera d'IBAN CH76 0077 4110 3029 4410 0 tier la Banca Cantunala Grischuna.

■ NOS LECTURS RAPPORTAN

Sentupada d'advent per ils seniors dil vischinadi Danis-Tavanasa

Gia dapi entgins onns envida l'Uniu da dunnas Danis-Tavanasa senioras e seniors da nies vischinadi ad ina sentupada d'advent. Aschia ei quei stau organisau la gievgia, ils 10 da december ell'aula dalla casa da scola a Danis. Allas 14.00 ein circa ina tiarza da nos seniors(-as) serimnai ell'aula per passentar enzacontas uras da recreaziun. Las meas eran bein ornadas cun candeilas, mandarinas, nuschs e spagnolettas. La conorganisatura Natalia ha beneventau ils presents cun cordials plaids e giavischau in bi ed emperneivel suentermeins di da cumpignia.

Per cudizzar in tec la faviala han ellas offeriu vin alv e tgietschen ed als pli pulits ha l'aua minerala fatg gust.

Lu ha la Patrizia envidau si in candelier, sesida giu e legiu avon treis praulas ch'eran buca gest enconuscentas. Igl ei stau in deleg da tedlar e persequitar cun tgei entusiassem ch'ella ha presentau quellas: «Ina vera dunna da praulas.» Silsuenter essan nus vegni puppergnai cun savurusas tuortas da divers gusts che commembras dall'uniun han sponsurau. Engraziel fetg ad ellas. Era il caffè cun ni senza in dagnot barschau da puma ha buca muncau.

La Natalia ha annunziu in'ulteriura produziun. Quella gada ein ils scolarets dalla scoletta Danis e Dardin cun lur

mussadra Andrea entrai. Uonn frequentan sulet siat buobs la scoletta (in dad els era malsaus). Els han cantau per nus enzacontas canzuns e schizun embelliu

quellas cun saults. Igl ei aschi carin dad observar cun tgei anim ch'els suondan las directivas dalla mussadra che ha accumulau els cun la ghitara. Enqual regur-

dientscha ord nos temps d'affonza vegnan discutadas.

Suenter l'instrucziun religiosa ha era nies plevon sur Marcel Köhle priu peda

da far ina viseta a nus. El ei staus da buna cumpignia ed ha era gudiu in'uriala il dolce far gniente.

In giug preferiu ei segir il lotto. Mintgin ha survegniu sulet ina carta e la Jolanda ha clamau giu las cefras. «Scrola», udev'ins meinsvart. Lu tuttenina ina vusch che ha clamau «Lotto». Secapescha eran era bials premis preparai e suenter treis rundas han tut ils premis afflu in possessur ni ina possessura.

Las decoraziuns dallas meas han artistas ord nossas retschas creau. La Lidia ha zambergiau tagliors colurai ord capsulas da Nespresso e tschentau lien ina candeila pintga (Teelicht), era la Jolanda e siu mariu han resgiu ord tscheps da lenn badugn candalors cun ina ruosnetta e mess lien la medema candeila. Quellas decoraziuns han ins saviu prender a casa.

Las uras ein s'avanzadas ed ei ha num serender viers casa. Cul salid da stai bein, bialas fiastas e sin seveser havein nus bandunau in l'auter cun la speranza dad astgar turnar tier in'otra caschun.

Allas gidontras Simona, Rezia, Jolanda, Patrizia e Natalia, alla scoletta e sia mussadra e tut tgi ch'ei s'engaschaus per porscher a nus convischins attempai ina cordiala sentupada s'aua in sincer engraziament.

Annamaria Albrecht

Scolarets dalla scoletta da Danis e Dardin cun lur mussadra Andrea (dretg), las tschun organisaturas e la Lidia artista (sen.). FOTO A. ALBRECHT